

Hermed sluttede forhandlingen.

*Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.*

**Holger Eriksen:** Jeg tillader mig at foreslå, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den følgende sag på dagsordenen var:

*Første behandling af forslag til lov om Færøernes Realkreditinstitut.*

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 157; fremsættelsen findes i tidenden sp. 622).

Lovforslaget sattes til forhandling.

**Holger Eriksen:** Realkreditens ordning på hensigtsmæssig måde kan have den største betydning for et samfunds økonomi. Der er således ingen tvivl om, at den lette adgang til at opnå faste lån mod pant i grundejendom har været en af årsagerne til det danske landbrugs opsving. Omvendt har det været til skade for færingerne, at de ingen realkreditinstitution rådede over. De danske institutioner af denne art har ikke kunnet udstrække deres virksomhed til de fjerne øer, bl. a. fordi ejendomsforholdene der ikke svarer til dem, man arbejder med i det daglige, og øerne selv har ikke været stærke nok til at skabe deres eget institut, bl. a. fordi der normalt til kreditforeningsudlån svarer en opsparing, der aftager de udstedte kasseobligationer, og fordi sådanne, som det fremgår af bemærkningerne, ikke kan ventes afsat til en rimelig kurs i det almindelige marked, da kendskabet til deres værdi bliver for ringe. Det er på grundlag af disse vilkår, det i 1953 nedsatte udvalg har måttet arbejde og har måttet afgive betænkning. Denne sidste er enstemmig, og det foreliggende lovforslag er indentisk med det forslag, som udvalget er enedes om.

For danske øjne tager det sig måske noget mærkeligt ud, at man starter med kun at yde lån mod pant i fiskerfartøjer, medens

man jo alle andre steder har haft grundejendom som det første belåningsobjekt; men det hænger naturligvis sammen med øernes erhvervsmæssige struktur. Det næste mærkelige er, at man i hvert fald foreløbig kun i ringe omfang kan udstede kasseobligationer; man vil til udlånsvirksomheden udlåne af grundfonden, der er skabt af Marshallmidler og af et rentefrit lån fra nationalbanken, samt optage samlede lån i andre pengeinstitutter mod udstedelse af gældsbeviser. Alligevel er der åbnet mulighed for at udstede kasseobligationer, ligesom der til deres amortisering foretages opkøb i det åbne marked. Da man imidlertid som nævnt i bemærkningerne ikke vil søge obligationerne optaget på kurslisten, er der vel grund til at spørge, på hvilken måde man vil konstatere deres værdi. Jeg ved vel, at tilbud og efterspørgsel bestemmer prisen; men der kommer dog noget usikkert over kursværdien eller måske snarere over de købendes viden om kursværdien, når offentligt handel ikke finder sted.

Iøvrigt skal jeg ikke komme ind på lovforslagets enkeltheder; dem kan man se på i et udvalg. Jeg vil blot udtale håbet om en hurtig gennemførelse af forslaget, der utvivlsomt vil være til stor gavn for vore fjerne landsmænd.

**Heilesen:** Det foreliggende lovforslag er jo bygget på en enstemmig udvalgsbetænkning, og man må vel gå ud fra, at det er en saglig indstilling, der er afgivet. Jeg finder også, at lovforslaget er holdt indenfor rammer, som netop giver det den saglige understregning, et sådant lovforslag bør have.

Det er en helt ny lovgivning for Færøerne, vi står overfor, og hvis man ser nærmere på lovforslaget og betænkningen, er man klar over, at der er et betydeligt lånebehov tilstede for det erhverv, lovforslaget omhandler, nemlig fiskeriet. Jeg finder, at lovforslaget er holdt indenfor beskedne rammer, hvilket jeg også anser for at være klogt, når man står overfor et nyt lovgivningsområde, idet det ville være meget beklageligt, om en sådan ny lovgivning ikke faldt godt ud.

Den i lovforslaget omtalte grundfond er også meget beskedne, idet den kun omfatter ialt 4½ mill. kr. Det er også i lovforslaget antydnet, ad hvilke andre veje

## [Heilesen.]

man skulle skaffe midler til rådighed til udlån, og det mener jeg også man kan se nøjere på, når man først får påbegyndt lånevirkksomheden.

Med hensyn til det lån, som Danmarks Nationalbank vil yde rentefrit i 10 år, mener jeg, at man i det kommende udvalg må se lidt nærmere på, hvorledes tilbagebetalingen af et sådant lån skal finde sted, idet det kan volde visse vanskeligheder, hvis det skal tilbagebetales på en bestemt dag efter de 10 års forløb.

Som det fremgår af lovforslaget, ansættes lånegrænsen til 50 pct. af vurderingssummen. Jeg mener, at der her er et område, hvor man må være uhyre forsigtig, selvom lånene skal tilbagebetales over en 10 års afdragstid. Der er indsat en dispensationsbestemmelse, hvorefter man udover de 10 år i enkelte tilfælde kan indrømme en afdragstid på 15 år. Man må efter min mening også meget nøje overveje, om det er forsvarligt med en sådan dispensationsbestemmelse, og hvor vidt man bør udstrække den.

Lånene udbetales kontant, og det er naturligt, idet man — som også den ærede socialdemokratiske ordfører omtalte — ikke kan gå til en udbetaling af lånene i kasseobligationer.

Lovforslaget adskiller sig i sin opbygning med hensyn til udlån væsentligt fra det realkreditsystem, vi kender hernede, men jeg erkender, at det er nødvendigt og påkrævet under de givne forhold.

Med hensyn til de muligheder, der er antydet i udvalgsbetænkningen, hvor det foreslås, at der til støtte for fiskerierhvervet udover finansiering ved udlån fra realkreditinstituttet skabes hjemmel for, at der kan ydes statslån mod 2. prioritet i skibene, op til ca. 80 pct. af vurderingssummen, vil jeg anbefale, at man viser mådehold med hensyn til den påtænkte lånegrænse, at man søger at holde det hele indenfor grænsen, så at det i alle tilfælde bliver en hjælp til selvhjælp. Man må, som jeg allerede har udtalt, vise stor forsigtighed med praktiseringen af en ny lovgivning som den, der her er foreslået.

Jeg skal iøvrigt ikke komme nærmere ind på lovforslagets enkeltheder, men vil anbefale det til en velvillig behandling i et

udvalg og kan tilsige mit partis medvirken dertil.

**Thestrup:** Der er i den betænkning, som det angående oprettelse af et realkreditinstitut på Færøerne nedsatte udvalg har afgivet, gjort rede for, af hvilke grunde det er af så stor betydning at få oprettet et sådant realkreditinstitut på Færøerne med den opgave at finansiere en udbygning af fiskerflåden. Der er således i betænkningen peget på, at fornyelsen af den færøske fiskerflåde var gået i stå, at de færøske pengeinstitutter ikke er i stand til at finansiere udbygningen, og at udbygningen er nødvendig, hvis det færøske fiskeri i fremtiden virkelig i betydelig grad kunne bidrage til opretholdelsen af en god levestandard for den færøske befolkning.

Der har på Færøerne været en meget betydelig befolkningstilvækst: 1801—1860 steg folketallet fra 5 000 til 9 000, 1860—1911 fra 9 000 til 18 000 og fra 1911 til nu fra 18 000 til ca. 31 000. Når man tillige tager betragtning den udvikling i de almindelige leveforhold, der er sket på Færøerne, vil man se, at det er afgørende nødvendigt, at udbyttet af de eksisterende næringsveje forøges, hvis ikke man kan finde nye næringsveje. Som følge af naturforholdene er det meget begrænset, hvad det færøske landbrug kan indbringe, og mulighederne for industri er ikke store, så det er ikke mærkeligt, at man stadig ser hen til fiskeriet som den næringsvej, der for størstedelen skal skaffe det fornødne udbytte. Det er derfor rimeligt, at man som den vigtigste opgave for et realkreditinstitut på Færøerne stiller ydelse af lån til fiskeriet, eller mere nøjagtigt: til fiskerflådens udbygning. Det færøske fiskeris finansieringsbehov indenfor de kommende 10 år er i betænkningen anslået til 50 mill. kr., altså 5 mill. kr. om året, og dette skøn må vi jo lægge til grund.

Spørgsmålet om oprettelse af kreditforeninger er efter hjemmestyreløven et færøsk særanliggende, men når vi her har bistået færingerne med oprettelsen af et realkreditinstitut, er det efter deres eget ønske. Forholdet er det, at der ved lov nr. 209 af 7. juni 1952 om anvendelse af modværdien af de i henhold til Det europæiske Genopbygningsprogram modtagne gaveydelse er stillet et beløb af 10 mill. kr. Marshallmidler

[Thestrup.]

til rådighed for færøske formål, og det er såre rimeligt, at dette beløb stilles til rådighed til oprettelse af et realkreditinstitut med fiskerflådens udbygning som første formål. Der er jo tilbageholdt 2 mill. kr. af dette beløb til en grundfond for et realkreditinstitut, medens resten, de 8 mill. kr., er udlånt til ophjælpning af det færøske erhvervsliv. Der er vel allerede indkommet renter og afdrag på  $\frac{1}{2}$  mill. kr.; og renter og afdrag vil, efterhånden som de indkommer fra de virksomheder, hvortil penge er udlånt, kunne gå til samme formål. Dertil kommer, at nationalbanken har tilbudt at stille et beløb på 2 mill. kr. til rådighed som et rentefrit lån.

Jeg skal ikke komme meget ind på enkeltheder i lovforslaget, men vil blot nævne nogle hovedsynspunkter. Instituttet er jo ikke opbygget som en af vore egne kreditforeninger, altså som et låntagerinstitut; det er derimod opbygget som et statsinstitut med offentlige midler som grundfond og med en ledelse valgt ikke af lånerne, men af statsministeriet, af Færøernes landsstyre og af Danmarks Nationalbank.

Jeg tror ikke, det kan gøres anderledes, og jeg tror også, det er rigtigt, at man har taget Norges fiskeribank og de svenske skibshypotekasser til forbillede i stedet for at tage vore kreditforeninger til forbillede. Det er sikkert også rigtigt, at man udbetaler lånene kontant og ikke som hos os udleverer dem gennem kasseobligationer, som låntageren så selv skal realisere. Vi må jo regne med de særlige forhold på Færøerne og de sædvaner, man har deroppe. Jeg anser det for meget vigtigt, at der fastsættes regler, som sikrer en virkelig forsvarlig vurdering af panterne. Naturligvis er der den betryggelse, at lånene ikke må overstige 50 pct. af vurderingssummen, men en forsvarlig vurdering af panterne har jo også stor betydning. De øvrige enkeltheder i ordningen tror jeg vi bedst kan behandle i det udvalg, som bliver nedsat.

Må jeg videre sige, at vi herved gerne vil gøre vort til, at det færøske fiskeri får den støtte, som denne lov vil betyde. Jeg kan imidlertid ikke lade være med at spørge, hvorledes det går med sagen fra Klaksvig. Vi er indforstået med, at Færingerne ordner deres forhold, men de må na-

turligvis ordnes. Jeg kan ikke se andet, end at det, at et forhold som Klaksvigsagen ikke bringes i orden, meget let kan bidrage til, at der ikke bliver den fornødne tillid til, at der f. eks. på det økonomiske område bliver opretholdt sådanne forhold, at man kan være helt sikker på, at gældende regler overholdes.

Sluttelig skal jeg meddele, at vort parti vil være med til en velvillig behandling af lovforslaget.

**A. C. Normann:** Også det radikale venstre ser med glæde, at der nu synes at blive mulighed for, at realkreditinstituttet føres igennem, hvorved der vil blive givet en støtte til erhvervslivet og da navnlig fiskeriet på Færøerne. Der er givet så grundige udredninger af lovforslagets indhold af de tre foregående talere og i statsministerens skriftlige fremsættelse forleden, at det kun ville blive gentagelser, hvis jeg skulle give en længere begrundelse for vor stilling til lovforslaget. Jeg skal derfor nøjes med at henvise til, hvad der allerede er sagt; vi er stort set enige med de allerede foregående talere i deres begrundelser.

Hvis man prøver at sammenligne forholdene på Færøerne med tilstandene i det øvrige land, må man erkende, at kredit- og finansieringsforholdene på Færøerne har været temmelig utilfredsstillende, temmelig meget bagefter, dels vel på grund af de almindelige formueforhold der, dels på grund af at udbygningen af deres kreditinstitutioner er foregået i et meget trægt tempo, trægt, selvom det betragtes i forhold til behovet deroppe. Jeg synes som sagt, det er storartet, at man nu får denne udbygning, og at man kan begynde med at placere dens grundfond på de 10 mill. kr., der for to år siden stilledes til Færøernes rådighed af Marshallmidlerne. Vi er også tilfredse med, at man ifølge §§ 3, 4 og 5 synes at have indstillet sig på, at der må en billigere administrationsform til end den, vi er vant til i lignende institutioner. Jeg håber, da der her ikke er tale om lån i fast ejendom, at man især i begyndelsen vil udvise stor forsigtighed med långivningen, men på den anden side vil jeg finde, at det ville være ønskeligt, om man stillede henimod en udvidelse af belåningsområdet, så man ikke indskrænkede det til fiskerfartøjer; men det er mu-

[A. C. Normann.]

ligt, at man kan vente med at drøfte det spørgsmål til udvalgsbehandlingen og herunder få belyst, hvor stort behovet egentlig er i forhold til de lånemidler, der her er til rådighed, og på hvilke andre områder der er et udækket behov på Færøerne.

Der er en hel del andre enkeltheder, som jeg finder det nødvendigt at drøfte i udvalget. Jeg skal her indskrænke mig til at anbefale lovforslaget, hvad angår hovedprincipperne.

**Finansministeren (Kampmann):** Da statsministeren er forhindret i at være tilstede i dag, skal jeg på hans vegne takke de ærede ordførere for den velvillige modtagelse af dette lovforslag, der måske kan forekomme os her i tinget en mindre sag, men hvis gennemførelse vil betyde umådelig meget for det færøske erhvervsliv. Det er derfor med stor tilfredshed, jeg har hørt de ærede ordføreres udtalelser.

Det ærede medlem hr. Holger Eriksen mente, at det måske kunne blive vanskeligt at finde den rette kurs på obligationerne, når de ikke noteres på børsen. Jeg skal hertil svare, at der også er en række institutioner her i landet, der udsteder obligationer, som ikke noteres på børsen, men det lykkes dog alligevel at få en kurs fastsat ved sammenligning med tilsvarende papirer, der noteres.

Det ærede medlem hr. Heilesen var inde på, at det måske kunne være vanskeligt for det nye institut at tilbagebetale de 2 mill. kr., hvis de skulle forfalde på een gang efter de 10 års forløb. Jeg vil henlede opmærksomheden på, at instituttet indenfor disse 10 år modtager de midler, der vender tilbage af de udlånte 10 mill. kr., og derfor skulle instituttets ledelse have mulighed for at samle beløbet op og eventuelt successivt tilbagebetale det. Det, der er tanken, og det synes jeg man skal være Danmarks Nationalbank taknemlig for, er, at instituttet får dette rentefrie lån og bliver i stand til at påbegynde virksomheden, såsnart lovforslaget er vedtaget.

Det ærede medlem hr. A. C. Normann syntes, at man skulle drøfte en eventuel udvidelse af belåningsområdet. Jeg kan sige, at dette lovforslag er det første resultat af

arbejdet i det udvalg, hvis betænkning er omtalt af flere ærede ordførere. Tanken er jo at nå frem til en ordning af hele det færøske kreditvæsen. Når vi er begyndt med fiskerflåden, skyldes det naturligvis, at det er det rimeligste område, idet det er erhvervsområdet, men vi må også nå frem til en ordning af hele kreditspørgsmålet med hensyn til fast ejendom. Her er der imidlertid visse vanskeligheder med matrikulering og tinglysningsvæsen, som må overvindes først. Jeg kan også nævne, at vi har tænkt på en ordning med hensyn til kommunekreditten deroppe, eventuelt med bistand henedefra. Dette vil aflaste de færøske pengeinstitutter, så deres midler kan blive fri til det, der er meningen med deres virksomhed, nemlig ydelse af den egentlige driftskredit. Der er altså, om jeg så må sige, en vis plan i udvalgets arbejde, og dette lovforslag må betragtes som det første resultat af arbejdet.

Det ærede medlem hr. Thestrup nævnte Klaksvigaffæren. Jeg må her minde om, at der lige har været valg på Færøerne, og at der nu er valgt nyt lagting. Måske netop i dette øjeblik er der ved at blive valgt et nyt landsstyre, og jeg synes, det må være en af de første opgaver for det nye landsstyre at få denne meget beklagelige affære afsluttet. Jeg håber, det må lykkes for det nye landsstyre; hvis ikke, må vi henedefra optage forhandling med landsstyret, så vi kan få sagen ud af verden.

Jeg beklager, at de færøske folketingsmænd ikke har kunnet deltage i denne forhandling, men jeg går ud fra, at de vil blive indvalgt i udvalget, så de kan deltage i udvalgsbehandlingen.

Hermed sluttede forhandlingen.

*Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.*

**Holger Eriksen:** Jeg tillader mig at foreslå, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

*Fortsættelse af første behandling af forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1955 til 31. marts 1956.*

Forhandlingen genoptoges.

**Karlskov Jensen:** Når jeg har ønsket at tage ordet her ved finanslovsforslagets første behandling, er det for at rette en henstilling til den højtærede kirkeminister.

Der er i år på finanslovsforslaget overhovedet ikke medtaget førstebevillinger af tilskud til opførelse af nye kirker, mens der dog i fjor var medtaget tilskud til ialt 5 nye kirker til et samlet beløb af godt 283 000 kr. Jeg erkender naturligvis, at vor økonomiske stilling ikke er god, men jeg finder det dog ikke rimeligt, at man helt undlader at støtte de bestræbelser, der med meget betydelige økonomiske ofre fra befolkningens side udfoldes for at få opført nye kirker, hvor der er trang dertil, og hvor udviklingen iøvrigt gør det ønskeligt.

Der er således fra en menighed i Farre i Give sogn indsendt andragende om tilskud til opførelse af en ny kirke i Farre, men bevillingen er altså ikke med på finanslovsforslaget. Der er her af en lokal befolkning indsamlet og tilvejebragt et beløb på 100 000 kr., der i tilfælde af statsstøtte vil blive forøget til 123 000 kr., hvorfor man i andragendet har søgt statstilskud af tilsvarende størrelse, idet overslaget over kirkebyggeriet ligger på 246 000 kr. Der har allerede i gammel tid ligget en kirke her, og det er på ruinerne af den, kirken nu ønskes bygget påny. Kirkegården er indrettet og taget i brug. Tegningen af lokale bidrag er sket på det vilkår, at de tegnede beløb kan forlanges tilbagebetalt, såfremt kirken ikke er påbegyndt senest den 1. juli 1955. Da en del af de personer, der har tegnet beløb, enten er bortrejst fra egnen eller døde, således at det i sidstnævnte tilfælde er arvingerne, der disponerer, kan det anslås, at et beløb på ca. 20 000 kr. vil blive trukket tilbage, såfremt kirken ikke er kommet i gang inden fristens udløb eller snarlig påbegyndelse til den tid er stillet i udsigt.

Der er på grund af de lokale forhold og de meget lange afstande meget stor trang

for en kirke i Farre, og jeg vil derfor meget indtrængende henstille til den højtærede kirkeminister at søge en bevilling til Farre kirke medtaget på finansloven inden dens endelige udformning. Det kan udmærket være en første del af en flerårig bevilling, og byggetilladelsen kan om nødvendigt udskydes til næste år, blot vi får bevillingen med i år.

Endelig vil jeg gerne fremhæve, at jeg finder det principielt rigtigere med en mere jævn udvikling på dette område, således at der til afløsning af de bevillinger til nye kirker, der var medtaget sidste gang i fjor, i år medtages enkelte nye. Jeg håber på velvillig overvejelse heraf.

**Lynnerup Nielsen:** Der er et forhold, som jeg gerne vil fremdrage under denne finanslovdebat, og jeg vil adressere mine udtalelser til den højtærede økonomi- og arbejdsminister. Flere ærede medlemmer har under denne finanslovdebat rejst spørgsmålet om bevægeligheden på arbejdsmarkedet, og vi har også en arbejdsmarkedskommission, der nu og da tumler med dette problem, men i praksis går det knap så let. Det er, ligesom bevægeligheden stivner og der opstår vanskeligheder, så problemet ofte synes at være uløseligt. Det er, som om man ofte i praksis gælder at udvise passende smidighed og hensyntagen. Jeg er vidende om, at det ofte er tilfældet, navnlig når det drejer sig om beskæftigelsesarbejder, der ofte ligger langt fra de henviste arbejderes bopæl. Disse arbejdere må benytte tog eller andre transportmidler, og deres arbejdsdag bliver ofte meget lang. Det er tit sådan, at der, fra de pågældende arbejdere møder op på banegården i den by, hvor de hører hjemme, og indtil de vender hjem igen, hengår 10—11 timer, men de får kun betaling for de egentlige arbejdstimer, hvis antal jo sædvanligvis er 8. Hertil kommer ofte det, at vejrliget kan drille og togene kan være forsinkede, så ikke engang de 8 timer bliver betalt fuldtud, fordi der er kvartning på arbejdspladsen, og det har ikke mindst været tilfældet i den regnfulde sommer, vi har haft i år. Det siger sig selv, at sådanne forhold skaber surhed og bitterhed på arbejdspladserne, og det bereder heller ikke vejen for den såkaldte bevægelighed på arbejdsmarkedet. Jeg henstiller derfor så indtræn-